

Pielikums Nr. 1
Pētījumam “**RISKU IZVĒRTĒJUMA INSTRUMENTU SALĪDZINĀJUMS UN PIELIETOJAMĪBA BĒRNU
TIESĪBU AIZSARDZĪBAS UN LABKLĀJĪBAS NODROŠINĀŠANAS INSTRUCIJĀS**”

Institūciju veikto risku izvērtējumu apkopojums.

Risku izvērtējuma apkopojums veidots, balstoties uz sociālā dienesta; bāriņtiesu; Valsts probācijas diensta; Valsts policijas; Izglītības kvalitātes valsts dienesta īstenotā Eiropas Sociālā fonda projekta “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” jeb “PUMPURS” (izglītības iestādes no 5.-12.klasei), kā arī ārstniecības personām izmantojamiem riska izvērtējuma instrumentiem – ne vien risku novērtējuma anketas, bet arī dzian metodikas. Izvērtējuma apkopojumā atspoguļotas risku kritēriju jomas kā tādas, kuras vērtē visas minētās institūcijas, atzīmējot tabulā attiecīgajā lodziņā to ar “x”. Tādējādi uzskatāmi demonstrējot, kuri ir tie risku kritēriji, kurus institūcijas vērtē neatkarīgi viena no otras. Tāpat tiek atspoguļoti risku jomas kritēriji, kurus vērtē individuālas institūcijas, sniedzot kopainu par to risku kritēriju apjomu, kuru šobrīd aptver bērna situācijā ietvertās institūcijas.

Atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam risku izvērtēšanu kā obligātu novērtēšanas instrumentu savā darbībā izmanto bāriņtiesas un sociālie dienesti. Minēto iestāžu lietotie risku vērtēšanas instrumenti ietverti normatīvajos aktos. Tien, atšķirībā no citu institūciju izmantotajiem risku izvērtēšanas instrumentiem, sniegti ļoti konkrēti risku novērtēšanas kritēriji, attiecīgā riska smaguma pakāpes identifikēšanai. Ievērojot šo situāciju, arīdzan apkopojumā tam sniegta papildus vērtība – analizēti šo divu institūciju risku izvērtēšanas kritēriji un sniegta norādes, ja ir konstatētas kādas atšķirības to saturiskajā ietvarā vai citas būtiskas izmaiņas.

Risku izvērtējuma apkopojumā lietotie apzīmējumi:

x – attiecīgās institūcijas izmantotajā risku izvērtēšanas rīkā ir ietverts attiecīgais kritērijs;

A – augsts risks;

V – vidējs risks;

Z – zems risks;

p.k. – personas kods

BTAL – Bērnu tiesību aizsardzības likums

Melns teksts – risku izvērtējumos lietotie definējumi (t.sk. atšķirīgais definējumu lietojums īpaši vēršot uzmanību sociālā dienesta un bāriņtiesas risku novērtēšanas kritēriju kontekstā);

Zils teksts – atšķirības kritēriju saturiskajā izvērtējumā;

Violets – atšķirīgais kritēriju pamatiedalījumā; kritēriju sasaiste ar citiem risku kritērijiem.

Kritēriji		Apvienojošās pazīmes / galvenie termini, kas attiecināmas uz kritēriju no šobrīd pieņemto risku izvērtējumu rīkiem	1. Sociālais dienests	2. Barinātāsa	3. Valsts probācijās dienests	4. Izglītība (PUMPURS)	5. Valsts Policija	6. Ārstniecības personas (ieteikumi - metodikas)
Riska joma	Riska faktors							
BĒRNA VECUMS	Vecums	0-7; 8-12; 13-17	X	X	X (risku izvērtējums tiek veikts visiem klientiem, arī nepilngadīgajiem)	X (p.k.)		
VIDE / SOCIĀLĀ VIDE	Fiziskais apdraudējums vai bīstami objekti (priekšmeti) mājās vai dzīvesvietas apkārtējā vidē	Dzīves apstākļi (rada risku saslimt; rada risku gūt virspusējus / nozīmīgus / dzīvībai bīstamus ievainojumus);	X	X (papildus iezīme V riskos - risks gūt nozīmīgus ievainojumus, bet tiem, iespējams, nav nepieciešama ārstēšana; A riskos - iespējams, ka būs nepieciešama bērna ārstēšana)		X		
	Pamatvajadzību nodrošinājums	Nepietiekamas pamatvajadzības (pārtika / apģērbs / pajumte / higiēnas vajadzība); Rada (nelelu kaitējumu / diskamfortu; pieauguša kaitējuma risku; risku nodarīt kaitējumu / ievainojumu)	X	X (papildus iezīme A riskos - rada risku bērnam izraisīt nozīmīgas sāpes, ciešanas)	X		X (Ar vērtējumu "Jā" vai "Nē" risku izvērtējuma veidlapā ietverti Kritēriji - Nepietiekami resursi pamatvajadzību nodrošināšanai; Ģimene nevar nodrošināt individuālos mācību līdzekļus, kas jāiegādājas papildus tam, ko nodrošina pašvaldība;	

		nosacīts sods ar uzraudzību)	rīks risku izvērtējuma veikšanai, ja tas pieņemams, pamatojoties uz minēto likuma pantu						
PERSONĪBA	Vispārēja pašregulācija un uzvedība	Impulsivitāte; Vājas problēmu risināšanas prasmes; Nespēja izrādīt rūpes un citu izmantošana; Negatīva emocionālitate/ naidīgums				X			
	Attieksmes	Antisociālas attieksmes un uzskati; Sadarbība ar uzraudzību (amapersonu)				X			
	Brīvais laiks					X			
VESELĪBA	Veselības aprūpe	Medicīniskā aprūpe (kārtējā; atbilstoša; veselības aprūpe) Nodrošināta (nav pietiekami nodrošināta atbilstoša medicīniskā aprūpe ievainojuma vai slimības gadījumā; nav nodrošināta kritiskās vai dzīvību apdraudošās situācijas); Zobārstniecības aprūpe (nav pietiekami nodrošināta) Bērns bieži slimo	X (Z risks ietverts terminus "tiek nodrošināta" + papildus iezīmes Z risks - bērns IR reģistrēts pie ģimenes ārsta / tiek nodrošināta profilaktiskā veselības aprūpe; V un A risks - bērns NAV reģistrēts pie ģimenes ārsta; V riskos papildus kritērijs - nav pietiekami nodrošināta zobārstniecības aprūpe;	X (Z risks kritērijs - nav pietiekami nodrošināta; papildus iezīme A risks - bērna svārs un augums neatbilst vecumam)					X

			A riskos papildus kritērijs - neiesaista bērnu bērnu atbilstošās un nepieciešamās ārstēšanas programmas)					
			X Lieto terminus - lieto datoru un elektroniskās saziņas līdzekļus, spēle azartspēles	X Lieto terminus - veic procesu atkarību izraisošas darbības;				
			Z riskos - agrāk bijuši atkarību izraisīto vielu lietošanas gadījumi, bieži lieto datoru / elektr. saziņas līdzekļus, bet nav atkarības pazīmju;	(Z riskos kritērijs - agrāk regulāri lietojis, spēlējis, veicis citas procesus atkarību izraisošas darbības);				
Atkarības	Atkarību izraisīto vielu lietošana;		A riskos - ir atkarība, kas negatīvi ietekmē bērnu	V riskos papildus kritērijs - ir iesaistīties ārstēšanas programmā;	X	X		
			A riskos - ir atkarība, kas negatīvi ietekmē bērnu	A riskos - lieto / veic pr. atkar. izraisīto darbības, kas negatīvi ietekmē bērnu.				
Fiziskā un garīgā veselība un attīstība	Fiziskās un garīgās attīstības traucējumi (viegli; dziļi)	X (V riskos lieto terminu - vidēji traucējumi)	X Kritērija nosaukumā - socialā attīstība savukārt SD risku kritērijos kā atsevišķa joma/	X (kritērija nosaukumā un attiecīgi vērtētais riska faktors - ir invaliditāte)				X

	Līdzatkarība	Līdzatkarība / līdzatkarības problēmas (ir; ir, kas negatīvi ietekmē);	X (Lietots termins - iesaiņās līdzatkarības mazināšanas pasākumos; -Z risks kā tāds vispār nepastāv, ielikts ",-")	X (Lietots termins - iesaiņās ārstēšanās programmās; Z riskā - agrāk bijusi līdzatkarība)	X (lietots termins - atkarības problēma ģimenē)				
	Pilngadīgu personu fiziska vardarbība pret bērnu (uzraugot un aprūpējot bērnu, garantē drošību un pasargā no traumām)	Lieto fizisku spēku; audzināšanas metode; miesas bojājumi	X (V risks kā tāds vispār nepastāv, ielikts ",-")		X (lietots termins - fiziskā vardarbība)				X (lietots termins - fiziskā vardarbība)
VARDA RBĪBA	Vecāku (citu personu) vardarbība pret bērnu (uzraugot un aprūpējot bērnu, garantē drošību un pasargā no traumām)	Vecāku (citu personu) rīcība, darbība; gūt ievainojumus; izrāisīt sāpes; pavājināt / zaudēt bērna fiziskās funkcijas		X (Visos riskos lieto terminu - veselības aprūpes pakalpojumi;	X (Visos riskos lieto terminu - medicīniskā aprūpe;				
	Fiziski ievainojumi vai kaitējumi	Ievainojumi (virspusēji; nozīmīgi / svarīgi; smagi); brūces; medicīniskā aprūpe nav nepieciešama		X (Visos riskos lieto terminu - medicīniskā aprūpe;					X

Vardarbība ģimenē pret citu nedalītā saimniecībā dzīvojošu personu									
			V risks - ievainojumi, kuru dēļ nepieciešama vesel. aprūpes pakalp.; A risks - smagi savainojumi, kuru dēļ nekavējoties nepieciešami vesel. aprūpes pakalp.	V risks - smagi ievainojumi, ir nepieciešama medicīniskā uzraudzība un aprūpe; A risks - nozīmīgi ievainojumi, nepieciešama ārstēšana)					
Seksuālā vardarbība un ekspluatācija	Seksuālas, divdomīgas piezīmes; seksuāla rakstura mēģinājums (neizmantot; veic mēģinājumu); iesaista seksuālos kontaktos, seksuāli izmanto bērnu	X (Visos riskos lieto terminu - plingadīga persona)	X (Visos riskos lieto terminu - pieaugušais)	X (Lietots termins - seksuālā vardarbība)				X (Lietots termins - seksuālā vardarbība)	
Bērna resursu izmantošana savā labuma gūšanai (Plingadīga persona neizmanto bērna resursus personīgā labuma gūšanai)	Izmanto bērna resursus, lai iegūtu materiālu palīdzību vai gūtu sev / nodrošinātu savu labklājību; iesaista bērnu pretlikumīgās darbībās, lai gūtu labumu	X		X					
Bērna ekspluatācija / izmantošana, kurai nav seksuāla rakstura (Pieaugušie neizmanto bērnu personīgā labuma gūšanai)	Izmanto bērnu, lai iegūtu materiālu palīdzību vai gūtu kādu labumu sev; pieaugušie ir atkarīgi no bērna, lai nodrošinātu savu labklājību; iesaista bīstamās darbībās, lai gūtu personisku labumu		X						

	Laikposms, kad notikusi vardarbība vai bijusi nepietiekama uzraudzība, vai bērns ir bijis ārpusģimenes aprūpē	Vardarbības / nepietiekamas uzraudzības gadījums (agrāk bijusi; konstatēti atsevišķi gadījumi; atkārtota); ārpusģimenes aprūpe (nav bijis; ir bijis)	X	X				
	Bailes no vecākiem (citām personām) vai mājas apstākļiem	Izrāda (bažas / bailes; diskomfortu; dusmas) attiecībā uz vecākiem vai mājas apstākļiem	(A riskā - regulāri pauž bailes, būtiski ietekmē dzīves kvalitāti (uzvedību, veselību, sekmes skolā, socializēšanos)	X (A riskā - ļoti nobijies. Bēg no mājām vai aprūpētājiem)				
	Emocionāls katējums	Uzvedības traucējumi (neielī, plaši) saistīti ar: vardarbību pret bērnu; nepietiekamu bērna uzraudzību; pasliktinātas sociālās attiecības;	X (A riskā - mazsvarīgas problēmas, attaisnoti kavējumi;	X (A riskā - agrāk ir bijušas problēmas;				X
	Sociālās prasmes	Sociālās prasmes: ir lielākā daļa; daļējas; būtisks trūkums	X	- Skat. kritēriju Fiziskā, garīgā un sociālā attīstība				
PRASMES	Izglītība	Izglītības process (pašlaik ir problēmas; ir nozīmīgas problēmas)	X (A riskā - papildus iezīme A riskos - regulāras, atkārtotas mācīšanās, uzvedības problēmas, sistemātiski neapmekle skolu)	X (A riskā - papildus iezīme V riskos - mācīšanās problēmas, skolas kavējumi)	X		Spec. riski izvērstāki - skat. zemāk tabulā	
	Izglītības iestādes maiņa (vairāk nekā vienu reizi)					X		

	Uzvedība	Uzvedības traucējumi (mazsvarīgi (vienreizēji); ievērojami (atkārtoti); regulāri (smagi))	X (A riskos kā piemērs papildus norādīts - suicīds, sevis un citu apdraudējums)	X					
	Pašsardzība	Ludz palīdzību ģimenē, pie draugiem vai institūcijās (ir atbilstošas prasmes / nav atbilstošas prasmes, lai lūgtu palīdzību); bērns nav spējīgs sevi atšargāt	X	X	X	X			
	Strādā				X	X			
	Apgrūtināta nokļūšana izglītības iestādē					X			
EKONOMISKIE	Nepieciešamība mājas veikt pienākumus, kas traucē mācībām					X			
	Izglītojamajam ir kredītsaistības (ātrie kredīti)					X			
	Ar mācību darbu vai izglītības iestādes vidi saistītie riski					X			
	Zema mācību motivācija vai izvairšanās motivācija					X			
Ar MĀCĪBU VIDĪ VAI IGLĪTĪBAS IESTĀDES VIDĪ SAISTĪTIE RISKI	Ir mācību parādi					X			
	Atraisnoti mācību kavējumi					X			
	Neattaisnoti mācību kavējumi					X			
	Grūtības mācību satūra apguvē					X			

	Iekavēta mācību satura apguve iepriekšējā izglītības posmā							X		
	Zemi mācību sasniegumi (nepietiekami vērtējumi)							X		
	Konflikti ar klases vai skolas biedriem							X		
	Konflikti ar pedagogiem							X		
	Pret izglītojamo vērsta vardarbība, mobings vai izstumšana							X		
	Verbāla vai fiziska agresija (pret cilvēkiem vai priekšmetiem)							X		
	Nepilda uzdoto							X		
	Problemātiska izglītības iestādes un ģimenes sadarbība							X		
	Valodas barjera							X		
	Liela slodze (mācību darbs, interešu izglītība, profesionālā ievirze, hobiji u.c.)							X		
	Organizācija							X		